

НОВИЙ КУРС • WWW.NEWROUTE.ORG.UA
НАНМ УКРАЇНИ • WWW.NEWROUTE.ORG.UA/NANMU
ISCU «PROTON GLOBAL» • WWW.NEWROUTE.ORG.UA/PROTON

МОНОГРАФІЯ

СГ НТМ «Новий курс»

НОВИЙ КУРС • WWW.NEWROUTE.ORG.UA
НАНМ УКРАЇНИ • WWW.NEWROUTE.ORG.UA/NANMU
ISCU «PROTON GLOBAL» • WWW.NEWROUTE.ORG.UA/PROTON

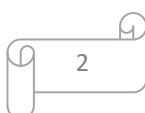

ISBN 978-617-7886-92-0
DOI: 10.61718/mon202601

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Монографія

Харків • СГ НТМ «Новий курс» • 2026

УДК 001:1
Т11

Теоретико-методологічні засади сучасних наукових досліджень: моногр. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2026. – 299 с.

ISBN 978-617-7886-92-0
DOI: 10.61718/mon202601

Рецензенти

Штулер Ірина Юрївна, доктор економічних наук, професор,
перший проректор ВНЗ «Національна академія управління»

Погоріла Світлана Григорівна, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри славістичної філології, педагогіки і методики викладання
Білоцерківського національного аграрного університету

Гетьман Ірина Анатоліївна, кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри комп'ютерних інформаційних технологій
Донбаської державної машинобудівної академії

Харченко Артем Вікторович, кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри мистецької освіти та гуманітарних дисциплін
Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського

Рекомендовано до друку Вченою радою наукової установи Соціально-гуманітарна
науково-творча майстерня «Новий курс» (протокол № 1мн-2026 від 28.01.2026)

Видавець СГ НТМ «Новий курс» – діяльність у науковій, видавничій, освітній, творчій,
Інформаційній сфері з 1989 року. Свідectво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 8013 від 22.11.2023. Зареєстровано у Global Register of Publishers.
Зареєстровано у Crossref із власним префіксом 10.61718

Монографія буде корисною науковцям, викладачам, здобувачам освіти, а також широкому колу осіб, які
цікавляться питаннями розвитку сучасної науки та практики. Монографія оприлюднюється за результатами
проведення науково-практичної конференції «Трансформація світу: минуле, сьогодення, майбутнє». За
результатами проведення конференції та оприлюднення рукописів автори отримують електронні сертифікати.
Сертифікати оприлюднюються на сайті видавця (згідно Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-
педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800).

© СГ НТМ «Новий курс», 2026
© Автори, 2026

Опубліковано на основі ліцензії Creative Commons Attribution License

НОВИЙ КУРС • WWW.NEWROUTE.ORG.UA
НАНМ УКРАЇНИ • WWW.NEWROUTE.ORG.UA/NANMU
ISCU «PROTON GLOBAL» • WWW.NEWROUTE.ORG.UA/PROTON

I науково-практична конференція (2026)
«Трансформація світу: минуле, сьогодення, майбутнє»

Україна, м. Харків – Румунія, м. Бухарест

26-28 січня 2026 року

ТЕМАТИКА КОНФЕРЕНЦІЇ

Освіта, культура, мистецтво
Спорт, фізична культура
Гуманітарні та соціальні науки, журналістика
Бізнес, послуги, адміністрування, право
Безпека та оборона
Інформаційні технології, інженерія
Виробництво, будівництво
Природничі науки, математика
Охорона здоров'я та соціальне забезпечення

ОРГАНІЗАТОРИ

Національна академія наук і мистецтв України
International Scientific-creative Unit «Proton Global»
Соціально-гуманітарна науково-творча майстерня «Новий курс»

www.newroute.org.ua

Зміст

	Стор.
Передмова	7
Розділ перший	
Освітні, культурно-мистецькі, спортивно-оздоровчі та соціальні аспекти	8
1.1. <i>Бедь Наталія Михайлівна</i> Ефективність занять атлетичною гімнастикою в системі фізичної реабілітації молодих чоловіків віком (20-25 років)	8
1.2. <i>Koryahin Viktor Maksymovych</i> Comprehensive analysis of the athlete training system	23
1.3. <i>Faichuk Olena, Surgova Svitlana</i> Training of social workers in the context of modern civilizational challenges: educational aspect	26
1.4. <i>Бовсунівська Наталія Миколаївна</i> Музичний всесвіт польського та єврейського етносів Волині у XIX – першій половині XX ст.	34
1.5. <i>Kukharska Liliia</i> Methodological Principles of Ensuring Educational Service Quality in Higher Education Institutions	45
1.6. <i>Рубський В'ячеслав Миколайович</i> Аналіз та інтерпретація отриманих результатів	51
Розділ другий	
Історико-філософська, гуманітарна, культурологічна, філологічна та літературознавча специфіка	65
2.1. <i>Прищепя Тетяна Валеріївна</i> Гармонія як семіотична модель міжкультурного діалогу в романі Германна Гессе «Сіддхартха»	65
2.2. <i>Ничкалюк Віталій Григорович</i> Діяльність академіка К. Г. Воблого в умовах інституційного становлення вітчизняної академічної науки в Україні (перша половина XX ст.): історичний вимір	71
2.3. <i>Хоменко Тетяна Анатоліївна</i> Давньогерманська сакральна лексика	87
2.4. <i>Крочак Аліна Вячеславівна, Заповівський Микола Володимирович</i> Лексичні засоби німецько-українського перекладу термінології	99
Розділ третій	
Особливості бізнесу, адміністрування, юриспруденції, міжнародні відносини та безпекові виміри	104
3.1. <i>Яковенко Роман Валерійович</i> Комунікації як складова людського потенціалу в системі управління якістю служби технічного сервісу	104
3.2. <i>Halyna Lukianova</i> Contemporary trends in the development of legal mechanisms for ensuring information security within the european legal order	119
3.3. <i>Гаркуша Сергій Анатолійович</i> Інтеграція автоматизованих систем бухгалтерського обліку у механізми прозорості та сталості економіки	128
3.4. <i>Ціватий Вячеслав Григорович</i> Геополітична шахівниця в Центральній Азії XXI століття: дипломатія та азійський вектор зовнішньої політики провідних держав світу (теоретико-методологічний, геостратегічний та міжнародно-регіональний дискурси)	138

3.5.	<i>Решетник Сергій Миколайович</i>		
	Безпека життєдіяльності у надзвичайних ситуаціях техногенного характеру	...	153
3.6.	<i>Ірина Босак</i>		
	Формування та використання системи інформаційного забезпечення в управлінні підприємством	...	164
3.7.	<i>Гринчишин Ярослав Миколайович, Західний Роман Вікторович</i>		
	Ринок нерухомості як сегмент фінансового ринку	...	169
3.8.	<i>Вишневецька Оксана Василівна</i>		
	Управління персоналом в умовах кризи: сучасні техніки та технології	...	179
3.9.	<i>Лебега Павло Валерійович</i>		
	Еколого-правовий статус громадян України	...	195
3.10.	<i>Квасницька Райса Степанівна, Авраменко Олександр Володимирович, Слатенко Максим Олександрович</i>		
	Фінансові послуги поштових операторів на фінансовому ринку України	...	197
3.11.	<i>Стадник Мирослава Євгенівна</i>		
	Готельно-ресторанний бізнес: виклики та засоби їх подолання	...	213
Розділ четвертий			
	Виробничий потенціал, інженерія, сфера послуг та екологічна складова їх сталого розвитку	...	228
4.1.	<i>Зацерковна Роксоляна Станіславівна, Зацерковний Ростислав Григорович</i>		
	Аналітика великих даних у плануванні друкованої рекламної продукції	...	228
4.2.	<i>Габрель Микола Михайлович, Град Юрій Ігорович</i>		
	Феномен образності в архітектурі сакральних-меморіальних просторів	...	233
4.3.	<i>Захарій Грачов, Захарій Грачов</i>		
	Дослідження європейського досвіду реновації панельної житлової забудови	...	242
4.4.	<i>Габрель Микола Михайлович, Стовпак Олександр Володимирович</i>		
	Проблематика ревіталізації промислових об'єктів в Україні та методика їх вирішення, на прикладі заводу Сатурн в Тернополі	...	248
4.5.	<i>Romanyuk Oleksandr Nykyforovych, Zavalniuk Yevhen Kostiantynovych, Bobko Oleksiy Leonidovych, Novoseltsev Oleksandr Oleksandrovych, Stakhov Oleksiy Yaroslavovych</i>		
	Basic features of computer graphics system design	...	255
4.6.	<i>Myroslava Kadyliak</i>		
	Development of the concept for the design and structure of premium CHOCOZOO chocolate packaging	...	270
4.7.	<i>Савченко Ольга Михайлівна</i>		
	Інтеграція вимог охорони праці в сучасні поліграфічні виробництва	...	279
4.8.	<i>Романюк Олександр Никифорович, Лесько Олександр Йосипович, Ціхановська Олена Михайлівна</i>		
	Моделі дистанційного керування підприємствами	...	284
4.9.	<i>Савченко Ольга Михайлівна, Огірко Ігор Васильович</i>		
	Конкурентна диференціація цифрових методів термотрансферу	...	290
	Післямова	...	297

ОБИРАЙТЕ ПЕРШИХ!
ДОВІРЯЙТЕ СПРАВЖНІМ!
ЦІНУЙТЕ УНІКАЛЬНІСТЬ!

Передмова

Монографія буде корисною науковцям, викладачам, здобувачам освіти, а також широкому колу осіб, які цікавляться питаннями розвитку сучасної науки та практики.

До авторського колективу монографії залучені наступні науковці (інформацію подано мовою оригіналу рукописів): Bobko Oleksiy Leonidovych, Faichuk Olena, Halyna Lukianova, Koryahin Viktor Maksymovych, Kukharska Liliia, Myroslava Kadyliak, Novoseltsev Oleksandr Oleksandrovych, Romanyuk Oleksandr Nykyforovych, Stakhov Oleksiy Yaroslavovych, Surgova Svitlana, Zavalniuk Yevhen Kostiantynovych, Авраменко Олександр Володимирович, Бедь Наталія Михайлівна, Бовсунівська Наталія Миколаївна, Вишневецька Оксана Василівна, Габрель Микола Михайлович, Гаркуша Сергій Анатолійович, Град Юрій Ігорович, Гринчишин Ярослав Миколайович, Заполовський Микола Володимирович, Захарій Грачов, Західний Роман Вікторович, Зацерковна Роксоляна Станіславівна, Зацерковний Ростислав Григорович, Ірина Босак, Квасницька Раїса Степанівна, Крочак Аліна Вячеславівна, Лебега Павло Валерійович, Лесько Олександр Йосипович, Ничкалюк Віталій Григорович, Огірко Ігор Васильович, Прищепя Тетяна Валеріївна, Решетник Сергій Миколайович, Романюк Олександр Никифорович, Рубський Вячеслав Миколайович, Савченко Ольга Михайлівна, Слатенко Максим Олександрович, Стадник Мирослава Євгенівна, Стовпак Олександр Володимирович, Хоменко Тетяна Анатоліївна, Ціватий Вячеслав Григорович, Ціхановська Олена Михайлівна, Юрій Рочняк, Яковенко Роман Валерійович.

У роботі буде досліджено наступні питання (інформацію подано мовою оригіналу рукописів):

- Ефективність занять атлетичною гімнастикою в системі фізичної реабілітації молодих чоловіків віком (20-25 років);
- Training of social workers in the context of modern civilizational challenges: educational aspect;
- Музичний всесвіт польського та єврейського етносів Волині у XIX – першій половині XX ст.;
- Methodological Principles of Ensuring Educational Service Quality in Higher Education Institutions;
- Аналіз та інтерпретація отриманих результатів;
- Гармонія як семіотична модель міжкультурного діалогу в романі Германна Гессе «Сіддхартха»;
- Діяльність академіка К. Г. Воблого в умовах інституційного становлення вітчизняної академічної науки в Україні (перша половина XX ст.): історичний вимір;
- Давньогерманська сакральна лексика;
- Лексичні засоби німецько-українського перекладу термінології;
- Комунікації як складова людського потенціалу в системі управління якістю служби технічного сервісу;
- Contemporary trends in the development of legal mechanisms for ensuring information security within the european legal order;
- Інтеграція автоматизованих систем бухгалтерського обліку у механізми прозорості та сталості економіки;
- Геополітична шахівниця в Центральній Азії XXI століття: дипломатія та азійський вектор зовнішньої політики провідних держав світу (теоретико-методологічний, геостратегічний та міжнародно-регіональний дискурси);
- Безпека життєдіяльності у надзвичайних ситуаціях техногенного характеру;
- Формування та використання системи інформаційного забезпечення в управлінні підприємством;
- Ринок нерухомості як сегмент фінансового ринку;
- Управління персоналом в умовах кризи: сучасні техніки та технології;
- Еколого-правовий статус громадян України;
- Фінансові послуги поштових операторів на фінансовому ринку України;
- Готельно-ресторанний бізнес: виклики та засоби їх подолання;
- Аналітика великих даних у плануванні друкованої рекламної продукції;
- Феномен образності в архітектурі сакрально-меморіальних просторів;
- Дослідження європейського досвіду реновації панельної житлової забудови;
- Проблематика ревіталізації промислових об'єктів в Україні та методика їх вирішення, на прикладі заводу Сатурн в Тернополі;
- Basic features of computer graphics system design;
- Development of the concept for the design and structure of premium CHOCOZOO chocolate packaging;
- Інтеграція вимог охорони праці в сучасні поліграфічні виробництва;
- Моделі дистанційного керування підприємствами;
- Конкурентна диференціація цифрових методів термотрансферу.

Інформаційною базою дослідження стали нормативно-правові документи, звіти профільних установ, методичні та статистичні матеріали суб'єктів господарювання, матеріали експертних досліджень, аналітичні огляди, опитування, анкетування, наукові та методичні публікації тощо.

УДК 811.112.2'373.45=161.2

Крочак Аліна Вячеславівна

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Заполовський Микола Володимирович

Кандидат філологічних наук,

ORCID: 0000-0002-0779-710X

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

2.4. Лексичні засоби німецько-українського перекладу термінології

Дослідження присвячено аналізу лексичних особливостей перекладу німецької галузевої термінології українською мовою в контексті сучасного термінознавства та перекладознавства. Досліджено сутність терміна та терміносистеми як об'єктів перекладу, основні принципи й прийоми їх перекладу (лексичний еквівалент, транскодування, калькування, описовий переклад, адаптація), а також типи лексико-семантичних співвідношень між німецькими та українськими термінологічними одиницями. Особливу увагу приділено п'ятирівневій класифікації співвідношень (від повного збігу до безеквівалентності) та видам безеквівалентної лексики. На ілюстративному матеріалі (поліцейська, правова та термінологія ЄС) продемонстровано функціональну та контекстуальну природу еквівалентності. Результати свідчать про переважання комбінованих стратегій перекладу в умовах гармонізації української термінології з європейськими стандартами. Висновки можуть бути застосовані в практиці перекладу, укладанні двомовних термінологічних словників та процесі стандартизації національної термінології. Ключові слова: переклад, термін, терміносистема, лексичний еквівалент, калькування, безеквівалентність, співвідношення, гармонізація.

Сучасний етап глобалізації науки, техніки та професійної комунікації характеризується швидким накопиченням спеціалізованої інформації та інтенсивним міжкультурним і міжмовним обміном. У цих умовах термінологія виступає не лише як інструмент фіксації та стандартизації наукових знань, а й як ключовий об'єкт лінгвістичного та перекладознавчого аналізу. Терміносистеми відображають логіку наукового мислення, національно-мовну специфіку концептуалізації дійсності та історико-культурні особливості розвитку окремих галузей.

Особливу актуальність набуває проблема перекладу термінології в німецько-українській мовній парі, що зумовлено глибокими історичними зв'язками між німецькомовним і україномовним науковими середовищами, активним розвитком української національної термінології в умовах незалежності та євроінтеграції, а також зростаючим попитом на якісний переклад спеціалізованої літератури, нормативних документів, патентів та освітніх матеріалів.

Німецька мова традиційно є однією з провідних мов науки й техніки, тоді як українська активно формує власні терміносистеми, що створює багатий матеріал для зіставних досліджень. Розбіжності в принципах термінотворення, ступені системності, словотвірних моделях та лексико-семантичній структурі двох мов породжують низку теоретичних і практичних викликів для перекладачів.

Актуальність теми зумовлена кількома ключовими чинниками: по-перше, відносною недостатньою розробленістю теоретичних засад саме німецько-українського термінологічного перекладу порівняно з англomовним чи іншими напрямками; по-друге, потребою в удосконаленні національної української термінології з урахуванням кращих європейських (зокрема німецьких) практик; по-третє, зростаючим значенням якісного перекладу в контексті науково-технічного співробітництва між Україною та країнами ЄС.

Метою дослідження є аналіз лексичних особливостей перекладу німецької термінології українською мовою в сучасному термінознавстві та перекладознавстві, а також визначення основних типів співвідношень лексичних одиниць двох мов і відповідних стратегій перекладу.

Об'єктом дослідження є німецька та українська галузева термінологія (з акцентом на поліцейську/правову, технічну та інші сфери), а предметом – лексичні механізми та прийоми її перекладу з німецької мови на українську.

Для досягнення мети вирішуються такі завдання:

- охарактеризувати сутність терміна та терміносистеми як об'єктів перекладу;
- простежити основні принципи й прийоми перекладу німецьких термінів українською мовою;
- класифікувати типи лексико-семантичних співвідношень між німецькими та українськими термінологічними одиницями;

- проаналізувати ілюстративні приклади перекладу з урахуванням контекстуальних, системних і культурних факторів.

Теоретичну основу розвідки становлять праці українських дослідників перекладознавства та термінознавства (О. Кальницько, Л. Коломієць, Р. Шмігер, М. Сайко, Л. Черноватий, В. Карабан, М. Стріха та ін.), а також зазубіжних вчених, які розвивали теорію перекладу спеціальних текстів і термінології в європейському контексті (J. House, A. Chesterman, S. Bassnett, P. Newmark, M. Snell-Hornby).

Практична значущість результатів полягає в можливості використання висновків і рекомендацій у практиці перекладу, укладанні двомовних термінологічних словників, розробці навчальних матеріалів з німецько-українського спеціального перекладу, а також у процесі подальшої стандартизації та збагачення української термінології.

Як відомо, термінологія як наука досліджує принципи формування, структуру та функціонування спеціальних лексичних одиниць у галузях знань, тоді як термінологія як сукупність термінів є системою засобів вираження професійних концептів [13]. Таким чином, у німецько-українській мовній парі особливість полягає в контрасті термінотворення: німецька мова переважно використовує композити (складні слова), тоді як українська – словосполучення, кальки та адаптовані запозичення [1; 7].

Під терміносистемою ми розуміємо упорядковану галузеву сукупність термінів, що формується стихійно або через нормативну стандартизацію (наприклад, DIN у Німеччині чи ДСТУ в Україні) [3]. Системність забезпечується логічними зв'язками (гіперо-гіпонімія, причинно-наслідкові) та мовними (синонімія, словотвір, полісемія) [10]. Водночас у німецькій термінології логічні зв'язки часто домінують завдяки жорсткій стандартизації, в українській – мовні, через історичний вплив запозичень та національного відродження термінології [7].

Під терміном у цій праці розуміємо спеціалізовану лексичну одиницю, що позначає поняття в професійній сфері та функціонує в стандартизованих контекстах [12]. Існують певні вимоги до терміна: системність, однозначність (у межах галузі), точність, відсутність емоційності та стилістичної забарвленості [11]. Зокрема, у практиці повна однозначність рідкісна через еволюцію понять та міжгалузеву полісемію [9].

За сферою застосування терміни поділяються на:

1. загальнонаукові – це терміни, які використовуються практично в усіх (або в більшості) галузях науки, техніки та професійної діяльності. Вони позначають фундаментальні, універсальні поняття, що є спільними для багатьох дисциплін. Вони є своєрідним «лінгвістичним мостом» між різними науками, тому їх називають ще інтернаціональними або фундаментальними. Наприклад, нім. *Methode* – укр. «метод».

2. Галузеві – терміни, що обслуговують певну велику галузь знань або кілька суміжних галузей. Вони вже більш спеціалізовані, ніж загальнонаукові, але не обмежуються однією вузькою підгалуззю. Іноді цю групу виділяють окремо як міжгалузеві терміни, підкреслюючи їхню здатність «мігрувати» між суміжними галузями. Наприклад, нім. *Rechtsprechung* – укр. «судочинство».

3. Вузькоспеціальні – терміни, характерні виключно або майже виключно для однієї конкретної підгалузі, спеціальності чи навіть окремої технології чи процесу. Наприклад, нім. *Sondereinsatzkommando* – укр. «загін спеціального призначення поліції») [1].

Переклад термінів вимагає збереження денотативного значення, системності та природності в цільовій мові [3]. Розгляньмо головні прийоми їхнього перекладу.

1. Лексичний еквівалент – прямий відповідник [12, с. 83-85]. Лексичний еквівалент є найпростішим і найефективнішим прийомом, коли термін оригіналу має точний, постійний відповідник у цільовій мові, що повністю збігається за значенням, стилем і функціонуванням. Це відбувається, коли терміни в обох мовах мають спільне етимологічне походження (часто через латину чи греку) або запозичені з третьої мови. У німецько-українському перекладі цей прийом застосовується для інтернаціоналізмів або термінів з подібною семантикою. Наприклад, нім. *Polizei* – укр. «поліція» (це базовий термін правоохоронної системи, з повним збігом значення). Або ж нім. *Verhaftung* – укр. «арешт» (в юридичному контексті, де обидва терміни позначають тимчасове обмеження свободи).

2. Транскодування – фонетична адаптація [3, с. 102-105]. Воно полягає в побуквенній або пофонемній передачі терміна оригіналу засобами алфавіту цільової мови, без зміни значення (наприклад, нім. *Algorithmus* – укр. «алгоритм»). Це застосовується для інтернаціональних термінів, власних назв, аббревіатур або слів без прямих еквівалентів, коли важливо зберегти оригінальну форму для впізнаваності. У німецько-українському перекладі цей прийом корисний для науково-технічних термінів з латинським чи грецьким коренем.

Іншими прикладами можуть бути нім. *Bundestag* – укр. «Бундестаг» (власна назва німецького парламенту, що використовується в правових текстах без перекладу) чи нім. *Interpol* – укр. «Інтерпол» (міжнародна організація поліції, де транскодування зберігає аббревіатуру).

3. Калькування – поморфемний переклад [8, с. 67-70]. Воно передбачає буквальний (поморфемний) переклад складових частин терміна оригіналу (коренів, префіксів, суфіксів) з подальшим об'єднанням їх у природне словосполучення чи слово в цільовій мові (наприклад, нім. *Polizeiwache* – укр. «поліцейська дільниця»). Це особливо ефективно для німецьких компаундів, де складні слова розкладаються на частини. У німецько-українському перекладі цей прийом використовується для створення термінів, що звучать природно українською, але зберігають структуру оригіналу. Іншим прикладом може слугувати нім. *Streifenpolizei* – укр. «патрульна поліція» (від *Streifen* – «патруль», *Polizei* – «поліція»).

4. Описовий переклад застосовується, коли термін оригіналу не має прямого еквівалента, тому його замінюють пояснювальним словосполученням або реченням, що передає сутність поняття [7, с. 34-37]. Це особливо актуально для вузькоспеціальних або культурно-специфічних термінів, де прямий переклад неможливий (наприклад, нім. *Funkstreifenwagen* – укр. «патрульний автомобіль з радіостанцією»). У німецько-українському перекладі цей прийом корисний для технічно насичених термінів поліції, де потрібно розкрити функціональність. Можна навести ще один приклад: нім. *Polizeigewalt* – укр. «застосування сили поліцією». Тут використовується описовий переклад, щоб уникнути неоднозначності.

5. Адаптація/гармонізація – це прийом, коли термін оригіналу не просто перекладається, а адаптується до норм, стандартів і традицій цільової мови та культури, часто з урахуванням міжнародних норм (наприклад, нім. *Regulation* – укр. «регламент»). Це включає вибір найближчого еквівалента з урахуванням юридичної сили чи контексту [4, с. 15-20]. Розгляньмо ще один приклад: нім. *Datenschutz-Grundverordnung (GDPR)* – укр. «Загальний регламент про захист даних» (гармонізація з ЄС-стандартами, поєднання калькування та адаптації).

Саме вузькоспеціальні терміни є найскладнішими для перекладу, оскільки вони часто не мають прямих еквівалентів в інших мовах і вимагають описового перекладу, транскодування або адаптації.

Загальна структура терміносистеми за цією класифікацією (від центру до периферії) має такий вигляд: ядро – вузькоспеціальні терміни (найконкретніші, найбільш галузеві). Далі йде перехідна зона – галузеві / міжгалузеві терміни. І замикає її периферія – загальнонаукові та загальнотехнічні терміни (найуніверсальніші).

Така ієрархія дозволяє терміносистемі бути одночасно системною (внутрішньо організованою) та відкритою (здатною до поповнення та взаємодії з іншими системами). У процесі перекладу саме співвідношення цих груп визначає складність завдання: загальнонаукові терміни зазвичай мають стабільні еквіваленти, тоді як вузькоспеціальні часто вимагають творчого підходу.

Дослідження терміносистеми «Поліція» проводилося поетапно:

1) виявлення термінів та їх ієрархії: цей етап є початковим і фундаментальним, оскільки передбачає ідентифікацію ключових термінів терміносистеми та встановлення їхніх взаємозв'язків;

2) етимологічний аналіз первинного значення: на цьому етапі досліджується походження термінів, їхнє первинне значення в мові-джерелі та трансформація в процесі входження до терміносистеми;

3) вивчення еволюції в терміносистемах: фінальний етап фокусується на динаміці термінів: їхньому розвитку, змінах значення, стандартизації та адаптації в різних мовах і контекстах [6]. Розгляньмо декілька прикладів.

Нім. *Spezialeinsatzkommando* (скорочено SEK, буквально «спеціальне оперативне командування») – це елітний тактичний підрозділ поліції в Німеччині, що існує в кожній федеральній землі (*Landespolizei*). SEK спеціалізується на високоризикових операціях: звільнення заручників, затримання озброєних злочинців, боротьба з тероризмом на місцевому рівні, штурми будівель тощо. Це аналог американських SWAT-команд, але на рівні окремих земель (не федерального рівня, як GSG 9). Кожен з 16 федеральних земель має свій SEK (або кілька в великих землях), і вони підпорядковуються місцевій поліції (*Landespolizei*). Підрозділи тренуються за єдиними стандартами, але організаційно децентралізовані.

Найближчий український функціональний відповідник – «КОРД» (Корпус оперативно-раптової дії) Національної поліції України. КОРД створений у 2015-2016 рр. як частина реформи поліції після Майдану, моделювався за західними зразками (включаючи американські SWAT та європейські спецпідрозділи). КОРД виконує аналогічні завдання: антитерор, штурми, затримання озброєних груп, звільнення заручників.

Однак ключова інституційна відмінність: SEK – це підрозділ поліції федеральної землі (децентралізований, локальний), тоді як КОРД – національний підрозділ, підпорядкований безпосередньо Національній поліції України (централізований). У 2024-2025 рр. КОРД частково реформувався в спеціальну бригаду спеціального призначення, що поєднує поліцейські та військові функції через російсько-українську війну.

У перекладі часто використовують описовий варіант «загін спеціального призначення поліції» для точності, а «КОРД» – як функціональний еквівалент у контексті, коли потрібно передати українському читачеві знайомий аналог. Це поєднання описового перекладу та адаптації.

У цьому випадку повного лексичного відповідника немає через різні державні устрої. Переклад вимагає пояснення інституційних відмінностей для повної адекватності.

А ось ще один приклад: нім. *Verordnung* (EU-*Verordnung*) – укр. «регламент», де переклад враховує юридичну силу (безпосередня дія) [4].

Нім. *Verordnung* – це один з основних видів нормативних актів ЄС (поряд з директивами, рішеннями тощо). У праві ЄС *EU-Verordnung* (регламент) – це акт прямої дії, тобто він автоматично набуває чинності в усіх країнах-членах (і в Україні в контексті асоціації) без потреби в національному впровадженні. Він є обов'язковим у повному обсязі. Німецьке слово *Verordnung* буквально означає «розпорядження» або «постанова», але в контексті ЄС воно завжди перекладається як «регламент», щоб передати юридичну силу та характер акта.

Український еквівалент «регламент» – це усталений термін в українському праві ЄС (наприклад, Загальний регламент про захист даних – GDPR). Переклад «регламент» враховує безпосередню дію і обов'язковість у повному обсязі, що відрізняє регламент від директиви (яка потребує імплементації). Якщо перекласти буквально як «розпорядження» чи «постанова», то втрачиться юридична точність, бо в українському праві «постанова» часто асоціюється з підзаконними актами Кабміну, а не з актами прямої дії ЄС.

У текстах ЄС (наприклад, Regulation (EU) 2016/679) завжди перекладається як «Регламент (ЄС) 2016/679». Це класичний приклад адаптації/гармонізації: термін адаптовано до української юридичної термінології для забезпечення сумісності. Це гармонізований термін, закріплений у Законах України про асоціацію з ЄС та в практиці перекладу офіційних документів.

Останній приклад: нім. *Funkstreifenwagen* – укр. «патрульний автомобіль з радіостанцією» або «патрульна машина». Це класичний складений іменник у німецькій поліцейській термінології: *Funk* (радіо/зв'язок) та *Streifen* (патруль) та *Wagen* (автомобіль). Це спеціально обладнаний патрульний автомобіль поліції з вбудованою радіостанцією для оперативного зв'язку з диспетчером і іншими підрозділами. У Німеччині такі машини – основа щоденного патрулювання вулиць, вони мають характерний вигляд (синій/срібний колір, мигалки, напис POLIZEI) і часто називаються «Streifenwagen».

У цьому випадку найточніший переклад – описовий: «патрульний автомобіль з радіостанцією» (або просто «патрульна машина», «поліцейський патрульний автомобіль»). У сучасній українській поліцейській термінології частіше використовують «патрульний автомобіль» або «автомобіль патрульної поліції», оскільки радіозв'язок став стандартним обладнанням усіх патрульних машин після реформи 2015 р. Це вузькоспеціальний термін без прямого відповідника в українській (радіо вже не є унікальною ознакою), тому опис передає суть без надмірної дослівності.

Ці приклади ілюструють, як переклад німецьких термінів вимагає балансу між точністю, природністю та врахуванням інституційних/юридичних відмінностей.

Варто ще торкнутись питання еквівалентності термінів. Вона базується на семантичній близькості, але не завжди є повною [12, с. 83]. Співвідношення лексичних одиниць німецької та української мов класифікуються за п'ятьма типами [11, с. 45]:

- Повний збіг (наприклад, нім. *System* – укр. «система»).
- Покриття обсягу кількома одиницями (нім. *Recht* – укр. «право» або «закон», залежно від контексту).
- Частковий збіг з розбіжностями (найпоширеніший; нім. *Gericht* – укр. «суд», але з нюансами юрисдикції) [8, с. 78].
- Еквівалентність лише в сполученнях (нім. *Hausarrest* – укр. «домашній арешт», втім, як окрема одиниця – не співпадає).
- Безеквівалентність – відсутність відповідників. Розрізняють такі типи безеквівалентності: а) абсолютна (культурно-специфічні терміни, як наприклад нім. *Bundestag*); б) тимчасова (новотвори, наприклад, ІТ-терміни до стандартизації); в) випадкова (контекстуальні еквіваленти); г) структурна (екзотизми, як німецькі префікси); д) часткова (семантичні зсуви, наприклад, *Regulation*) [9, с. 102; 7, с. 42].

Тому переклад безеквівалентної термінології вимагає адаптації або пояснення для збереження точності [2, с. 167].

Таким чином, еквівалентність термінів у німецько-українському перекладі слід розуміти як функціональну та контекстуальну, а не абсолютну. Саме це зумовлює необхідність від перекладача не лише лінгвістичної компетенції, а й фахових знань у відповідній галузі, розуміння інституційних відмінностей між Німеччиною та Україною, а також постійного моніторингу змін у терміносистемах обох мов. Лише за таких

умов можливе досягнення адекватного, точного та природного перекладу спеціалізованої лексики, що є ключовим для ефективної наукової, професійної та міжкультурної комунікації в умовах глобалізації та європейської інтеграції України.

Проведене дослідження лексичних особливостей перекладу німецької термінології українською мовою дозволяє узагальнити його результати.

1. Сутність терміна та терміносистеми як об'єктів перекладу полягає в їхній подвійній природі: терміни є не лише мовними одиницями, а й носіями спеціалізованих понять, що вимагає від перекладача врахування як логічної системності галузі, так і мовних особливостей кожної мови. Німецька термінологія характеризується переважанням композитивних структур (складних слів), високим ступенем стандартизації (DIN-норми) та логічною жорсткістю, тоді як українська – словосполученнями, калькуванням, адаптованими запозиченнями. Це створює специфічні виклики для перекладу, де пріоритетом є збереження точності поняття, системності та природності в цільовій мові.

2. Основні принципи й прийоми перекладу німецьких термінів українською включають використання лексичного еквівалента як домінуючого методу для термінів із повним збігом, транскодування для інтернаціоналізмів, калькування для складних структур та описовий (адаптивний) переклад для безеквівалентних чи культурно-специфічних одиниць. У сфері ЄС-термінології переважає гармонізація, що забезпечує юридичну точність і безпосередню дію норм. Успішний переклад завжди контекстуально зумовлений і вимагає глибокого знання галузі.

3. Класифікація типів лексико-семантичних співвідношень між німецькими та українськими термінологічними одиницями підтверджує п'ятирівневу модель: від повного збігу (тип 1) до безеквівалентності (тип 5). Найпоширенішим є тип 3 – частковий збіг із розбіжностями, що вимагає від перекладача самостійного вибору варіанта за контекстом. Безеквівалентність часто є частковою або структурною (через складені іменники в німецькій), тимчасовою (новотвори в ІТ чи військовій сфері) або культурно-специфічною, що робить адаптацію та пояснення ключовими стратегіями.

4. Аналіз ілюстративних прикладів демонструє, що еквівалентність є не абсолютною, а функціональною та контекстуальною. Відмінності в інституційній структурі (наприклад, підпорядкування підрозділів) та семантичні зсуви (регулювання – нормативний акт) підкреслюють необхідність врахування культурно-історичних, правових і системних факторів для адекватного перекладу.

Загалом, лексичні особливості німецько-українського перекладу термінології свідчать про переважання комбінованих стратегій (еквівалент, калькування, адаптація), особливо в умовах гармонізації української термінології з європейськими стандартами.

Результати дослідження підтверджують потребу в подальшому розвитку двомовних термінологічних словників, навчальних матеріалів та стандартизації, що сприятиме якіснішому науково-технічному обміну, професійній комунікації.

1. Кальниченко О. А. Перекладознавчі студії: монографія. Чернівці: Рута, 2015. 320 с.
2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: навч. посіб. Вінниця: Нова книга, 2004. 304 с.
3. Коломієць Л. В. Теорія перекладу: навч. посіб. Київ: Вид-во Київ. ун-ту, 2018. 256 с.
4. Семеніст І. В., Брояко Н. В. Особливості перекладу термінології ЄС у німецько-українській парі. Міжнародний журнал семіотики права. 2023. Т. 36, вип. 2. С. 1-25.
5. Стріха М. Переклад і національна ідентичність: монографія. Київ: Факт, 2010. 280 с.
6. Черноватий Л. О. Теорія та практика перекладу: навч. посіб. Київ: Новий світ, 2007. 248 с.
7. Шапочка М. В. Німецько-український переклад термінології: сучасні тенденції. Вісник Львівського університету. Серія філологічна. 2023. Вип. 78. С. 25-45.
8. Шмігер Р. Ю. Теорія перекладу: підручник. Київ: Вид-во КНЛУ, 2012. 312 с.
9. Bassnett S. Translation studies. 4th ed. London; New York: Routledge, 2014. 196 p.
10. Chesterman A. Memes of translation: the spread of ideas in translation theory. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins, 1997. 222 p.
11. House J. Translation quality assessment: past and present. London; New York: Routledge, 2015. 160 p.
12. Newmark P. A textbook of translation. New York: Prentice Hall, 1988. 292 p.
13. Snell-Hornby M. Translation studies: an integrated approach. Rev. ed. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins, 1988. 163 p.

Післямова

У монографії було досліджено актуальні питання сучасності за наступними розділами: Освітні, культурно-мистецькі, спортивно-оздоровчі та соціальні аспекти (освіта, фізична культура, спорт, охорона здоров'я, культура і мистецтво, суспільні комунікації та соціальна робота); Історико-філософська, культурологічна, філологічна та літературознавча специфіка (релігієзнавство, історія, археологія, філософія, культурологія, журналістика, філологія, література); Особливості бізнесу, адміністрування, юриспруденції та соціальних наук (економіка, політологія, психологія, соціологія, міжнародні відносини, публічне управління, адміністрування, право, цивільна та національна безпека, облік, оподаткування, фінанси, банківська та біржова діяльність, страхування, менеджмент, маркетинг, підприємництво, торгівля); Виробничий потенціал, сфера послуг та екологічна складова їх сталого розвитку (промисловість, видавництво, поліграфія, туризм, готельно-ресторанна справа, екологія).

Над створенням монографії працювали автори, які представляють наступні профільні наукові, навчальні, науково-педагогічні, творчі та мистецькі заклади та установи (інформацію подано мовою оригіналу рукописів):

- Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy,
- Petro Mohyla Black Sea National University,
- Вінницький національний технічний університет,
- Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара,
- Економіко-технологічний інститут імені Роберта Ельворті,
- Житомирський державний університет імені Івана Франка,
- Інститут архітектури та дизайну Національного університету «Львівська політехніка»,
- Інститут поліграфії та медійних технологій,
- Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України,
- Київський аграрний університет Національної академії аграрних наук України,
- Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
- Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького,
- Львівський національний університет імені Івана Франка,
- Львівський торговельно-економічний університет,
- Навчально-науковий інститут міжнародних відносин,
- Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин,
- Національна академія наук і мистецтв України,
- Національний університет «Львівська політехніка»,
- Одеський національний морський університет,
- Сумський національний аграрний університет,
- Ужгородський національний університет,
- Українська академія геополітики та геостратегії,
- Хмельницький національний університет,
- Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка,
- Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Видавництво висловлює щирю подяку колективу авторів за їх роботу та особистий внесок у розвиток вітчизняної науки.

ЦЕ МОЖЕ ВАС ЗАЦІКАВИТИ БУДЕМО РАДІ ПОДАЛЬШІЙ СПІВПРАЦІ!

- ▶ Збірник наукових праць «Соціально-гуманітарний вісник» ^{TM}
www.newroute.org.ua/sgv
- ▶ Науковий часопис «Нотатки сучасної науки» ^{TM}
www.newroute.org.ua/nsn
- ▶ Науковий журнал «Advanced top technology»
www.newroute.org.ua/att
- ▶ Науковий журнал «Креативний простір» ^{TM}
www.newroute.org.ua/crp
- ▶ Науково-аналітичне видання «Medfocus»
www.newroute.org.ua/mh
- ▶ Науковий альманах «Crosspoint»
www.newroute.org.ua/cros
- ▶ Публікація за 24 годин
www.newroute.org.ua/cros
- ▶ Монографія
www.newroute.org.ua/kmnk
- ▶ Участь у науково-дослідній темі
<https://www.newroute.org.ua/st>
- ▶ Науково-практичні конференції
www.newroute.org.ua/scp
- ▶ Міжнародний науковий проєкт
www.newroute.org.ua/isp
- ▶ Підвищення кваліфікації
www.newroute.org.ua/pkv
- ▶ Наукові конкурси
www.newroute.org.ua/sci
- ▶ Творчі конкурси
www.newroute.org.ua/art
- ▶ Видавництво
www.newroute.org.ua/pub

НОВИЙ КУРС • WWW.NEWROUTE.ORG.UA
НАНМ УКРАЇНИ • WWW.NEWROUTE.ORG.UA/NANMU
ISCU «PROTON GLOBAL» • WWW.NEWROUTE.ORG.UA/PROTON

Наукове видання

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ
СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

Монографія

ISBN 978-617-7886-92-0

DOI: 10.61718/mon202601

В межах І науково-практичної конференції (2026)
«Трансформація світу: минуле, сьогодення, майбутнє»
Україна, м. Харків – Румунія, м. Бухарест
26-28 січня 2026 року

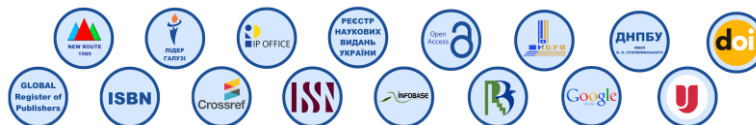
Видання змішаними мовами
Відповідальний секретар – Кучина Т. І.
Формат 60х90 1/8, А4, гарнітура «Times New Roman»
Авторські аркуші – 32,5

Creative Commons Attribution License CC BY

**ОБИРАЙТЕ ПЕРШИХ!
ДОВІРЯЙТЕ СПРАВЖНІМ!
ЦІНУЙТЕ УНІКАЛЬНІСТЬ!**

Видавець СГ НТМ «Новий курс»
Наукова установа
Пр. Перемоги, 77, оф. 179, м. Харків, 61174, Україна
Тел.: +380500301905, +380962250903
Telegram, Viber: +380970440309
www.newroute.org.ua, info@newroute.org.ua

Свідectво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 8013 від 22.11.2023
Зареєстровано у Global Register of Publishers
Зареєстровано у Crossref із власним префіксом 10.61718

Прислудуйтесь

Підписка <http://surl.li/vvfqkp>
Фейсбук-сторінка www.facebook.com/newroute1989
Телеграм <https://t.me/newroute1989>
Інстаграм www.instagram.com/newroute1989
Вайбер <http://surl.li/nbtqz>
Фейсбук-група www.facebook.com/groups/secnr

Будемо раді подальшій співпраці!

СЕРТИФІКАТ

МОН-2026-01-021

28 січня 2026 року

Заполовський Микола Володимирович

Учасник I науково-практичної конференції (2026)

«Трансформація світу: минуле, сьогодення, майбутнє» • 26-28 січня 2026 року • Україна, м. Харків – Румунія, м. Бухарест

Автор наукової публікації у

Монографії «Теоретико-методологічні засади сучасних наукових досліджень» • ISBN 978-617-7886-92-0 • DOI: 10.61718/mon202601

Підвищено кваліфікацію шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти

Досягнуті результати підвищення кваліфікації:

розвиток загальних та спеціальних компетентностей з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку

Обсяг: 90 год. / 3 кред. ЕКТС

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

Відповідальний секретар
Тетяна КУЧИНА

Національна академія наук і мистецтв України

International Scientific-Creative Unit «Proton Global»

Соціально-гуманітарна науково-творча майстерня «Новий курс»

